

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1939.

Andra kammaren.

Nr 8.

Lördagen den 4 februari.

Kl. 2 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 28 nästlidna januari.

§ 2.

Herr talmannen anmälde, att den ledighet från riksdagsgöromålen, som den 10 nästlidna januari beviljats herr Lundbom på grund av sjukdom tills vidare, upphört den 2 februari samt att herr Lundbom nu intagit sin plats i kammaren.

§ 3.

Upplästes följande till kammaren inkomna läkarintyg:

Att direktör *Torsten Henriksson* på grund av neurastheni är arbetsförmögen under tiden fr. o. m. den 4 februari t. o. m. den 20 februari intygas.
Stockholm den 1 februari 1939.

Harry Engström.

Riksdagsmannen herr *Helmer Molander* är på grund av genomgången körteloperation å lasarett oförmögen att delta i riksdagsarbetet fr. o. m. den 3 februari 1939 t. o. m. den 15 februari 1939 intygas.

Härnösand den 2 februari 1939.

B. Fernström,
las.-läk.

§ 4.

Herr statsrådet *Eriksson* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

- nr 20, med förslag till tuberkulosförordning m. m.;
- nr 33, angående upplåtelse av rätt till bearbetande av icke inmutningsbara mineralfyndigheter å kronojord;
- nr 34, angående utläggande av vissa statsgruvefält inom Västerbottens län;
- nr 35, med förslag till lag om ändrad lydelse av 8 § förordningen den 16 maj 1884 (nr 25), angående patent; och
- nr 54, angående anslag till statlig lagerhållning.

Dessa propositioner bordlades.

§ 5.

Herr talmannen gav nu på begäran ordet till

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet **Forslund**, som yttrade: Herr talman! Enligt bestämmelserna i § 20 av denna kammares ordningsstadga har ledamoten av denna kammare herr Tengström den 28 januari till mig fram-

*Svar på
fråga.*

Andra kammarens protokoll 1939. Nr 8.

1

Svar på fråga. (Forts.)

ställt en fråga, om jag ämnade låta överarbeta eller till nya sakkunniga överlämna det av den s. k. fritidsutredningen avgivna betänkandet med förslag angående reglering av strandbebyggelsen m. m.

Mitt svar härå blir följande:

Fritidsutredningens förslag avlämnades till socialdepartementet den 8 december förra året. Fyra dagar därefter — den 12 december — remitterades betänkandet för yttrande till ett stort antal myndigheter och sammanslutningar. Remissvaren skulle vara insända till departementet före den 1 februari 1939. Huvudparten av remissvaren hava också inkommit dagarna 31 januari—3 februari. Ännu återstå likväl åtskilliga. Så snart remissvaren inkommit, ämnar regeringen på grundval av sakkunnigbetänkandet och avgivna yttranden taga ståndpunkt till frågan om ärendets fortsatta behandling.

Härefter anförde:

Herr Tengström: Herr talman! Jag hade ju väntat mig flera möjligheter till svar. Men mycket långt borta dröjde den möjligheten, att herr statsrådet skulle befinna sig på ett skämtsamt lynne och, på sätt som han i dag har gjort, söka göra denna allvarliga fråga skämtsammare än vad den i realiteten är.

Det framgår av vad jag alltså med dessa ord säger, att jag icke kan känna mig tillfredsställd med det svar, som herr statsrådet å regeringens vägnar har lämnat. Det är också en alltför allvarlig fråga för att den skall skämtas bort. Många, många människor i vårt land undra i denna dag, hur de skola uppfatta det nu så berömda, för att inte säga beryktade förslaget till strandlag. Jag tror det vara min, liksom andra opponeters uppgift, att såsom slaven på den framilande strids- och segervagnen viska ett varningens ord i örat på de herrar, som anse sig kunna vifta bort en ärlig mans fråga med ett sådant svar som det jag har fått just nu. Det ger mig anledning att vid detta tillfälle framlägga några av de synpunkter, som jag anser vara viktiga att ta hänsyn till, när det gäller att så småningom ta ställning till det förslag, som fritidsutredningen har avgivit.

Jag vill till att börja med säga, att de allra flesta, som ha uttalat sig i frågan, torde anse, att det är nödvändigt att söka åstadkomma något positivt på detta område. Den saken är fullt klar, och därom behöver inte något tvivelsmål råda. Att större möjligheter än nu till friluftsliv böra beredas den jordägande befolkningen och att här behövs en kompletterande lag för att reglera förhållandet mellan denna befolknings krav och landsbygdsbefolkningens rättigheter är alldeles klart.

Det förefaller av det svar jag fick, som om herr statsrådet och chefen för socialdepartementet ännu inte ens i tidningspressen skulle ha sett, att en hel rad av myndigheter — jag vill bara nämna överståthållarämbetet — har kritiserat det framlagda förslaget till den grad, att det efter denna häftiga beskjutning inte återstår mycket därav.

För egen del vill jag säga, att jag har läst många betänkanden, men väl aldrig ett betänkande, innehållande så mycket av missuppfattningar, motsägelser, brist på sammanhang och överdrifter som detta, där det till och med förbigåtts vissa problem, som borde vara förutsättningen för en diskussion av till ärendet hörande ting. Jag har tillåtit mig att anteckna ett par av dessa saker. Men jag skulle först vilja göra en sammanfattning av de remissomdömen, som jag känner till. Jag har funnit, att de, som äro tillstyrkande, äro i regel kritiska, men de, som äro avstyrkande, äro mycket litet vänliga i detalj. Av alla de avgivna yttrandena har det gjort det starkaste intrycket på mig, som inkom-

Svar på fråga. (Forts.)

mit från Svenska naturskyddsföreningen, vilken inte vill veta av det förslag, som har framlämnats av fritidsutredningen. Man skulle väl eljest tycka, att just ur synpunkten av naturskyddet förslaget borde kunna accepteras, om inte till 100 % så åtminstone till rätt många procent. Den uppfattning jag och många med mig liktänkande fått av förslaget innebär, att man här måste gå till grunden med detta förslag och omarbета det, och det skall ske på ett sådant sätt, att inte borgare ställas emot bonde, utan att en samverkan mellan de olika klasserna kommer till stånd. Förslaget är typiskt i det avseendet, att det inte vill veta av någon samverkan.

Jag har i min fråga tagit upp några synpunkter och bland annat berört frågan om den fria förfoganderätten och frågan om kostnaderna. Jag skall, om herr statsrådet tillåter, säga några ord om just dessa två problem.

Enligt 1 § i förslaget skall lagen äga tillämpning på hela den svenska salt-sjökusten samt sjöarna Vänern, Vättern, Mälaren och Hjälmaren, och den skall dessutom enligt 2 § kunna beröra strandområde vid annan än i 1 § nämnd insjö samt vid rinnande vatten. När jag hade läst igenom dessa två paragrafer, tittade jag i slutet av betänkandet. Jag trodde nämligen, att där skulle finnas en uppställning, som angav hur stora de områden och hur långa de avstånd äro, som det här gäller. Men det finns inte en enda siffra om den saken. Nu har emellertid en rysk kartograf gjort en detaljerad mätning av den svenska kustlinjen, och han har kommit till den höga siffran av 762 mil eller 7,624 km. Om man medräknar de 500 meterna från strandlinjen och tar ut det område, som det är fråga om här, kommer man till ett område på c:a 4 miljoner kvadratkilometer. Det skulle teoretiskt betyda, att av 1.4 miljoner semesterfirande varje familj på fyra personer skulle till sitt fria förfogande ha 11,000 kvadratmeter eller lika mycket som elva vanliga sportstugetomter. Skulle man medräkna stränderna vid de 28 längsta älvarna här i landet, skulle man komma till så fantastiska siffror, att man inte kan förstå nödvändigheten av att så stora områden medtagas i lagen. Vi ha ju en befolkning på endast sex miljoner. Vi lida rent ut sagt brist på folk i vårt stora land. Lagens tillämplighetsområde är mycket för stort.

Vidare vill jag i fråga om 2 § påpeka motsättningen mellan lagtexten, den »allmänna motiveringen» och den »speciella motiveringen». Jag har aldrig egentligen förstått, varför man skall ha en allmän och en speciell motivering, men här begriper jag det. Om man till en motståndare säger: »titta på den allmänna motiveringen», så kan han där kanske läsa något, som överensstämmer med hans åsikt, men går han till den speciella motiveringen får han se något annat.

Jag skall be att få närmare beröra den motsättning, som gör sig gällande mellan dessa tre olika delar av detta förslag. I 2 § låter det helt optimistiskt: »Konungen äger förordna att vad i denna lag är stadgat beträffande strandområde, som avses i 1 § första stycket, skall äga motsvarande tillämpning för strandområde vid annan än där nämnd insjö samt för strandområde vid rinnande vatten.»

I den allmänna motiveringen sägs det, att det är »påtagligt att *något trängande behov* att reglera bebyggelsen vid samtliga sötvattensstränder *icke föreligger*. Att oberoende av behovet införa reglering för alla dessa stränder *synes alltså icke böra ifrågakomma* med hänsyn såväl till kostnaderna för det allmänna som till att därav följande *olägenheter* för många markägare *icke skulle komma att stå i rimlig proportion till den nytta som vore att vinna.*»

Alltså, av den allmänna motiveringen ser det ut, som om dessa insjöar icke inom en rimlig framtid skulle inbegripas. Går jag däremot till den speciella motiveringen, står det på ett helt annat sätt: »Om föreliggande förslag blir

Svar på fråga. (Forts.)

lag, är det *synnerligen önskvärt*, att förordnanden enligt 2 § meddelas *snarast möjligt beträffande ett stort antal insjöar* och rinnande vatten.» Det är, som om det inte skulle vara samma personer, som skrivit den allmänna motiveringen och den speciella motiveringen. Jag frågar er, mina damer och herrar, om detta utredningens förslag verkligen är en lagtext och en motivering till en lagtext, som man skulle kunna framlägga inför Sveriges riksdag?

Den viktigaste frågan är emellertid denna: Har allmänheten rätt att ta väg över och vistas på annans mark samt bada vid annans strand? Fritidsutredningen säger, att det är ovisst. Rättsgrunderna äro lösa. Vad skulle varje annan utredning ha gjort i sådant fall? Den borde väl ha börjat med att utreda frågan, hur det är med dessa grundsatser, men den viftar utredningen fullkomligt åt sidan. Hade man haft en fast utredning att bygga på, hade man sedan haft möjlighet att komma till resultat. Detta hade varit till nytta för denna sak, som ändå är av en så stor betydelse för stora grupper av vårt folk.

Jag skulle också vilja fråga en annan sak — det är möjligt, att den inte intresserar den svenska riksdagen, men den kanske kan intressera allmänheten — nämligen om stängselskyddet. Kommer det i fortsättningen att vara förbjudet att ha stängsel på en stor del inom strandområdet? Det finns många människor, som vid sin sportstuga ha t. ex. en liten trädgård, som de äro mycket rädda om. Det finns folk t. ex. i stockholmstrakten, som ha rådjursagar. Det finns de, som odla sällsynta vilda växter. Är det meningen, att dessa inte skola få ha stängsel omkring sina trädgårdar och rådjursparker? När man nu talar om att man vill skydda naturen och bibehålla det vackra i naturen, skall man väl inte skriva denna lag på sådant sätt, att man får den uppfattningen, att här är det fråga om att arbeta emot det som man egentligen vill uppnå.

Jag skulle också vilja säga ett enda litet ord om den s. k. 500-metersgränsen. Var man än läser i betänkandet förefaller det, som om kommittén skulle ha gått ut ifrån den förutsättningen, att det endast är godsägare och storbönder, som äga markerna vid stränderna. Men åtskilliga i denna kammare skulle kunna påvisa, att innanför denna 500-metersgräns bor det massor av småfolk, som genom denna lag skulle komma i en prekärs situation.

Men vad svarar kommittén på en invändning? Jo, den svarar: Det förstår ni väl, mina kära vänner, att i samma ögonblick som vi frilägga stranden, kommer hela detta område, som ligger på andra sidan 500-metersgränsen, att bli dyrbarare, och då får ni mera betalt för innetomterna. — Men om man inte har några tomter där? Så är det naturligtvis i många, många fall. Själv känner jag ju en smula till förhållandena, speciellt i fritidsutredningens ordförändas landshövdingedöme.

En annan synpunkt. Det står i 13 § om nedskräpande i naturen. Det står där omtalat, att det skall hållas rent i naturen: »Förlägger någon upplag av skrot, sopor och annat avfall till plats, där det störer den allmänna trevnaden, må han av Konungens befallningshavande vid vite föreläggas att avlägsna upplaget.» Vem är det, som vid vite skall föreläggas att avlägsna sådant avfall? Är det den löse besökaren, som givit sig i väg, eller är det ägaren eller eventuellt arrendatorn, som bor där? Jag undrar, om inte även en sådan fråga behöver tas upp till diskussion.

Jag skall be att få säga några ord också om en annan sak i detta sammanhang, nämligen om kostnaderna. Utredningen säger, att markägaren måste i viss mening avstå från 30 % av det område, som ligger närmast stranden. Men denna del av stranden är den byggnadsmark, som är värdefullast. Utredningen har gjort en jämförelse med förhållandena i städerna och gjort gäl-

Svar på fråga. (Forts.)

lande, att där måste tomtägarna avstå 40 %, medan det härvidlag bara är fråga om 30 %. Inte kan man väl sätta likhetstecken mellan dessa båda? Stiger värdet å den del av marken, som ligger närmast stranden, i samma ögonblick, som man avstår de 30 procenten? Är det inte så i städerna, att tomtägarna få kompensation i ökat tomtvärde? För övrigt har man i städerna, efter vad jag gjort mig underrättad om hos myndigheterna, aldrig hittills tagit ut 40 %. Det är mycket lätt att i ett teoretiskt resonemang svänga sig med en viss procentsiffra, som i praktiken aldrig kunnat tillämpas. Vidare vill jag påpeka, att det i betänkandet heter, att dessa 30 % är vad som skall tagas i yttersta nödfall — i vanliga fall skall det vara en mycket högre procent.

Jag skulle också vilja fråga: om nu vissa mindre jordbrukare, markägare, sportstugeägare o. s. v. förlora en del av sin mark, vem är det som sköter in-teckningarna på denna del i fortsättningen? Vem sköter banklånen, vem betalar skatterna, vem betalar kostnaderna för de dödade in-teckningarna o. s. v.? Jag förmodar, att staten inte gör det. Och när det förklaras, att det inte är fråga om någon attack mot äganderätten, kan man väl ändå taga upp till diskussion de ord, som stå i betänkandet på sidan 35. Det heter där: »Det i och för sig förklarliga begäret hos många människor att ha ett stycke strand, som man kan förfoga över med uteslutande av alla andra, kommer därför troligen att av dem, som ha de nödvändiga ekonomiska resurserna att tillfredsställas på annat sätt. Detta torde, om icke förebyggande åtgärder vidtagas, kunna ske därigenom, att de förvärva äganderätt — hur osäker den än kan bli på grund av avstyckningsförbudet — eller nyttjanderätt till en del av detta skyddade strandbälte samt därefter inhägna detsamma.» Detta gäller alltså inom strandområdet, d. v. s. inom 500-meterslinjen.

Jag har mycket svårt att förstå, varför kommittén satt i gång en sådan klappjakt dels på sportstugeinnehavarna och dels på jordbrukarna. Förr i världen var det väl så, att det var endast de förmögna, som skaffade sig sommarstugor och villor. Men hur är det i våra dagar? Är det inte många lägre tjänstemän, arbetare, i privat tjänst anställda o. s. v., som lägga av en slant år efter år för att till sist kunna se sin dröm gå i uppfyllelse? Nu säger man: tag bort edra stängsel! Ni har gjort en trädgård här, men det är inte ni, som skall ha glädje av den, utan det är den, som kommer därborta med motorbåten som skall ha möjlighet att njuta av den. Hushållningssällskapet har kanske lagt ned åtskilligt med pengar för att hjälpa upp fisket i sjön. Men hur skall strandägaren då göra för att få fisket bärigt? 500 meter från stranden inåt land och utåt sjön har allmänheten full rätt att vistas, och när ägaren vill gå ned till stranden för att köra bort vederbörande, som oroar fisken, har han inte rätt till det.

Detta är i varje fall den allmänna uppfattningen i saken, och man behöver sannerligen göra någonting för att undanröja en sådan uppfattning. Det förefaller mig, som om statsmakternas förhållande till bonden, sådant det framträder i betänkandet, med skäl kan jämföras med västmakternas ställning till Tyskland vid freden i Versailles. Det är samma sätt att resonera: när jag får mitt och väl det, och de få sitt och knappt det, då är jag nöjd. Men de små och stora markägarna komma inte att vara nöjda. Vi andra måste arbeta för en samverkan emellan de båda folkgrupperna, mellan städernas och landsbygdens befolkning, och jag är alldeles övertygad om att i detta speciella fall vore det inte svårt att åstadkomma ett resultat. Man behöver inte använda större våld än nöden kräver. Jag tror, att man bl. a. genom en försiktig ändring av jorddelningslagen skulle kunna ordna hela denna sak på ett smidigt sätt. Detta

Svar på fråga. (Forts.)

har för övrigt påpekats av en del av de myndigheter, som redan yttrat sig över förslaget.

Till slut skulle jag, fastän jag vet, att det inte finns stora utsikter att få mina krav och önskemål tillgodosedda i detta fall — det lät så åtminstone på det svar jag fick på min fråga — vilja hemställa till statsrådet eller kanske rättare sagt till regeringen, att man, när man går till en översyn av problemet, låter specialutbildade jurister, specialutbildade ekonomer och representanter för markägarna, för fiskarna och för friluftsfolket och naturskyddet taga hand om saken och föra fram den till en lösning, som blir till gagn för oss alla. Det finns intet som helst skäl att söka politisera denna fråga, och det är, herr statsråd, just i anledning härav jag på ett så tidigt stadium tilllät mig rikta den vördsamma fråga till statsrådet, vilken fick ett så bryskt svar.

Herr Osberg: Herr talman! Det kan hända, att den föregående talaren gick något för långt. Regeringen har ju icke ännu blivit i tillfälle att penetrera frågan. Det är resultatet av en kommittés arbete, som här föreligger. Den kritik den föregående talaren riktade mot kommitténs betänkande skriver jag under helt och hållet.

Men det var för en annan sak, jag egentligen begärde ordet. Jag var på en revision i Bro socken häromdagen. Där var det en medrevisor, som frågade mig, om det kunde vara sanning, att lantmätnarna i landet fått besked om att inte fortsätta sina avstyckningar. Han hade varit med på en förrättning, som var till hälften färdig men som enligt lantmätarens uppgift inte kunde få slutföras. Jag försäkrade, att det inte kunde vara möjligt att det gått ut någon sådan ukas. Det är väl inte fråga om någon krigsberedskap, som det är överhängande att genomföra? Men revisorn i fråga ringde till lantmätaren och fick bekräftelse på att denne blivit stoppad i avstyckningsförrättningen. Nu passar jag på tillfället och vill fråga statsrådet, hur det kan förhålla sig i det fallet. Det kan hända, att statsrådet tager till orda igen och belyser spörsmålet. Det är verkligen oro i landet för detta förslags skull.

Jag dristar mig att säga, att jag inte kan tänka mig, att regeringen kan kopiera det dokument kommittén kommit med. Emellertid har kommittén — jag skall bara vidröra en enda sida av saken — åberopat förhållandena i vissa andra länder. Bl. a. har den talat om hur det är i Storbritannien. Vi ha ju en avgjord benägenhet att göra efter vad de stora länderna göra. Men det är på det sättet, att medan vi ha en befolkning av 6 miljoner och en areal av 448,980 kvadratkilometer, har Storbritannien en befolkning av 36 miljoner och en areal av 131,765 kvadratkilometer. En sådan jämförelse som den kommittén i det fallet gjort tarvar således all kritik. I ett trångbott industriland kan det ha större betydelse, att man vidtager åtgärder av det slag det här är fråga om, än det har i ett glest befolkat och stort land som vårt.

Det var bara denna erinran jag har velat göra. Jag hoppas, att statsrådet kommer att giva besked, huruvida det varit nödvändigt att utfärda det ifrågasvarande påbudet, innan regeringen tagit ståndpunkt till den utredning, som föreligger.

Herr Fast: Herr talman! Jag har erhållit herr talmannens tillstånd att yttra några ord, inte i anledning av den fråga, som här berörts, utan för att något gå in på de förutsättningar, varunder man i fjol i riksdagen beslöt införa detta frågeinstitut, denna möjlighet att framställa frågor till statsråden och få dessa snabbt besvarade.

Svar på fråga. (Forts.)

Jag nödgas då tyvärr konstatera, att båda de föregående talarna fullständigt missförstått vad riksdagen beslutat. Det svar, som gavs av socialministern, var kort. Jag väntade mig, att uttalandet i anledning av detta svar också skulle bli kort. Det förhöll sig förra året på det sättet, att utskottet inte ansåg sig kunna skriva ut vad vi i riksdagen voro allmänt överens om, nämligen att vad som avsågs var korta replikskiften mellan vederbörande statsråd och den som frågat, att, om svaret inte var tillfredsställande, man skulle kunna framställa supplerande frågor och få snabba svar och att man skulle kunna klara ut 20 à 30 frågor på någon timme. Det var förutsättningen för frågeinstitutets tillskapande. Nu finner jag, hurusom vi glidit in i en fullständig interpellationsdebatt, i en debatt liknande de stora politiska debatterna, då det här tydligen är ett behov för alla dem, som ha en mening att deklarerat, att göra detta, innan ens Kungl. Maj:t haft anledning att taga ställning till saken, därför att frågan icke föreligger i utrett skick.

Jag begärde ordet på detta tidiga stadium för att erinra därom, att om man fortsätter på den nu inslagna vägen, kommer det att väckas motioner omedelbart om avskaffande av frågeinstitutet. Och jag behöver kanske inte sia om att kammaren ganska enhälligt kommer att bifalla en sådan motion. Man har byggt på lojalitet och gott omdöme hos kammarledamöterna, när man gjort detta stadgande utan att vidtaga de nödiga ändringarna i grundlagen. Jag giver inte upp hoppet om att man trots den dåliga starten skall kunna leda in det hela på riktiga banor. Jag har i dag haft ett samtal med statsministern, under vilket jag framhöll önskvärdheten av att regeringen så snabbt som möjligt svarar på dessa frågor, svarar med egna ord utan att avvakta ämbetsverkens uttalanden och utredningar. Jag fick också försäkran om, att regeringen är angelägen om att det blir en god utveckling av frågeinstitutet och att svaren lämnas snabbt. Jag har ansett mig oförhindrad nämna detta.

Det beror sålunda på kammarledamöterna själva, huruvida detta institut skall bibehållas och om det skall kunna bli den snabba överläggning mellan regeringen och kammarledamöterna, som varit avsedd. Jag uttalar den förhoppningen, herr talman, att fortsättningen skall bli bättre än vad inledningen varit.

Härmed förklarades överläggningen avslutad.

§ 6.

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet **Forslund**, som på begäran åter erhöll ordet, anförde: Herr talman! Ledamoten av andra kammaren, herr Lundqvist, har jämlikt § 20 i kammarens ordningsstadga riktat följande fråga till mig:

»Anser herr statsrådet, att den hänvändelse, som fritidsutredningen enligt meddelande i pressen gjort direkt till rikets länsstyrelser och överlantmätare i uppenbart syfte att påverka dessa myndigheters handlingssätt, så att avstyckning och bebyggelse vid stränderna omedelbart — alltså oavsett statsmakternas blivande ställningstagande till kommitténs förslag — i görligaste mån förhindrades, står i god överensstämmelse med befogenheten hos och avsikten med ett *utredningsorgan* som denna kommitté?»

Lika litet som andra sakkunnigkommittéer har fritidsutredningen rätt att giva verk och myndigheter några direktiv.

Fritidsutredningen har tydligen genom sin hänvändelse till länsstyrelserna och överlantmätarna allenast velat rikta deras uppmärksamhet på vissa be-

*Svar på
fråga.*

Svar på fråga. (Forts.)
fogenheter, som redan enligt nu gällande lagstiftning tillkommer dem och vilkas användande kunde tänkas erhålla ökad aktualitet, om utredningens förslag rörande strandregleringen medförde en forcerad avstyckningsverksamhet, innan statsmakterna tagit ställning till förslaget i fråga.

Anledning att göra anmärkning mot denna fritidstutredningens åtgärd synes därför icke föreligga.

Vidare yttrade

Herr **Lundqvist**: Herr talman! Jag ber att få tacka herr statsrådet för svaret, även om det i materiellt hänseende icke var sådant som jag väntade mig. Det förefaller mig nämligen, herr statsråd, att, om en utredningskommitté vill göra en hänvändelse av nu ifrågavarande slag, denna hänvändelse bör göras genom departementschefen och icke direkt på det sätt som här skett. Det får väl redan anses höra till god takt, att en kommitté, som har att utreda ett ärende, icke på detta sätt går förbi statsmakterna, det vill säga närmast Kungl. Maj:t och departementschefen. Det kan ju nämligen hända, att det förslag, som kommittén framlägger, icke går i den av Kungl. Maj:t och departementschefen önskade riktningen. Därför är det mindre lämpligt, att ett utredningsorgan gör en hänvändelse, som de facto innehåller ett direktiv eller ett råd till myndigheterna i fråga om tolkningen av gällande lag eller beträffande deras sätt att handla i övrigt.

Jag läste i tidningarna för ett par dagar sedan, hur den nye landshövdingen i mitt län såg på denna fråga. Han uttalade, att det långt innan detta cirkulär kommit ut varit uppe ett förslag att man skulle förfara på det sätt, som kommittén hemställt. Men, sade han, det är ju ingen som vet, om det över huvud taget kommer någon ny lag som följd av detta betänkande, och ännu mindre vet man, hur en eventuell lag i detalj kommer att se ut. Därför fanns det icke någon anledning för länsstyrelsen att på detta område gå händelserna i förväg. Man har därför redan på ett tidigt stadium lagt denna tanke på hyllan. — Jag tycker, att detta är ett klokt resonemang, och jag skulle gärna se, att övriga länsstyrelser resonerade på samma sätt.

Jag tror för min del, att det är lyckligast, om utredningsorganen hålla sig till de uppdrag, som de fått sig förelagda och låta myndigheterna tillämpa gällande lag på det sätt som dessa under ämbetsmannaansvar anse sig böra göra. Myndigheterna skola icke i detta avseende behöva ha någon pekpinne från utomstående.

Vidare skulle jag vilja erinra om en annan sida av saken, nämligen den konstitutionella. Är det så att ett statsråd, eller Kungl. Maj:t på föredragning av ett statsråd, utfärdar ett direktiv av ifrågavarande slag, har ju riksdagen genom sin granskningsrätt möjlighet att pröva ändamålsenligheten och författningsenligheten av detsamma. Men, herr talman, hur går det med riksdagens prövningsrätt, om de olika utredningskommittéerna skulle få för vana att skicka ut direktiv på det sätt, som nu har skett?

Överläggningen var härmed slutad.

§ 7.

*Svar på
fråga.*

Ordet lämnades härefter på begäran ånyo till

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet **Forslund**, som yttrade: Ledamoten av andra kammaren herr Lindskog har jämlikt § 20 i kammarens ordningsstadga den 31 januari i år till mig riktat följande fråga:

Svar på fråga. (Forts.)

»Anser herr statsrådet, att den uppfattning, som i pressen framförts av chefen för medicinalstyrelsen beträffande en import av utländska läkare till Sverige, är motiverad och välbetänkt?»

Svensk tradition medger åt våra ämbetsmän ett stort mått av rörelsefrihet och en betydande initiativrätt. Skulle det bli vanligt, att varje uttalande från våra verkschefer skulle föranleda vederbörande departementschef att uttala sitt gillande eller ogillande av verkschefens uppfattning, innebure detta otvivelaktigt vissa risker för den självständighet, som är en av den svenska förvaltningens värdefullaste tillgångar. Det skulle också kunna leda till ett föregripande av prövningen i vederbörlig ordning av uppkommande ärenden. Något förslag i den sakfråga, som herr Lindskog berör, föreligger för närvarande icke.

Härefter anförde:

Herr Lindskog: Jag skall be att få börja med att instämma med herr Fast, då han uttalade förhoppningen att frågeinstitutet skulle få en bättre fortsättning än premiären hade varit — han uttryckte sig visserligen inte så, men jag tillåter mig att använda den formuleringen.

Jag vill emellertid säga, att om detta med stora förväntningar mottagna frågeinstitut verkligen skall fylla sin uppgift, så fordras det inte blott takt och jag skulle även vilja säga förmåga att uttala sig kortfattat ifrån de frågandes sida, utan det fordras även ett visst mått av tillmötesgående ifrån de statsråds sida, till vilka förfrågan ställes. För min del kan jag tyvärr inte säga, att ett sådant mått av tillmötesgående har visats mig. Det var inte svårt att förstå innebörden av den fråga, som jag riktade till socialministern; det var inte fråga om, huruvida en generaldirektör skulle ha lov att uttala sin mening eller inte. Den saken är självklar, och på den saken har jag inte bett att få något svar. Vad jag bett om svar på är en fråga, som i dessa dagar upprör och oroar massor av svenska medborgare, nämligen frågan om existensen för åtskilliga av våra unga läkare skall äventyras genom import av främmande läkare. Jag hade tänkt yttra mig ytterligt knappt, men på grund av socialministerns ganska snäva avvisande svar måste jag bara med några ord uttala min mening därvidlag. Jag vill på grund av vissa angrepp i pressen säga, att här är det inte fråga om antisemitism eller inte. För mig personligen är antisemitism en lika motbjudande företeelse, som det vore motbjudande att inte verkligen försöka skapa de bästa möjliga vägarna för att hjälpa de olyckliga, som det här är fråga om. Detta sker emellertid inte genom att man förvärrar de svåra förhållanden, som för ögonblicket råda för en del av våra läkare. Det förefinnes för närvarande en fara för proletariatet bland våra läkare, och det är ganska egendomligt, att man, samtidigt som man resonerar om att skicka ut en grupp svenska läkare till främmande länder för att ge dem en nödorttig existens, tager i övervägande, om man skall kunna importera främmande läkare. Redan detta motsatsförhållande tyder ju på att detta är en sak, som regeringen och särskilt socialministern verkligen borde vara mogna att kunna bedöma. Det är blott och bart dessa ord, som jag här har velat framlägga till gensaga mot det rätt snäva svar, som jag har fått från socialministern.

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet **Forslund:** Det vill synas, som om herr Lindskog har haft för avsikt att ställa en annan fråga än den han har ställt till mig, och vilken jag har besvarat.

Härmed förklarades överläggningen avslutad.

Andra kammarens protokoll 1939. Nr 8.

§ 8.

Föredrogos var efter annan Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till jordbruksutskottet propositionen, nr 52, angående upplåtelse till statens växtskyddsanstalt av vissa områden av kronoegendomen Bergshamra nr 1 i Stockholms län;

till statsutskottet propositionen, nr 53, angående lönetursberäkning för arbetsläraren Sigrid Maria Svenonius och tekniska biträdet Hanna Maria Gräns;

till jordbruksutskottet propositionerna:

nr 55, angående anvisande av medel för avbetalning å statslån till vissa torrläggningsföretag; och

nr 57, angående försäljning av mark från vissa kronoegendomar m. m.;

till statsutskottet propositionen, nr 58, angående ytterligare aktieteckning i aktiebolaget Kattstrupeforsen; samt

till bankoutskottet propositionen, nr 59, angående bemyndigande för riksgäldskontoret att ställa medel till förfogande för statliga inköp från utlandet.

§ 9.

Föredrogos, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden nr 1 och 15—27, bankoutskottets utlåtande nr 3, första lagutskottets utlåtanden nr 3 och 4 samt jordbruksutskottets utlåtanden nr 2 och 3.

§ 10.

Vid nu skedd föredragning av herr *Hagbergs* i Luleå anhållan att till hans excellens herr ministern för utrikes ärendena få framställa interpellation angående den folkrättsliga behandlingen från vissa småstaters sida av Spaniens lagliga regering samt angående Sveriges medlemskap i den s. k. noninterventionkommittén, biföll kammaren ifrågavarande anhållan.

§ 11.

Till bordläggning anmäldes statsutskottets utlåtande och memorial:

nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående understöd åt föreningen till minne av Konung Oscar I och Drottning Josephina för verksamheten vid åkerbrukskolonien Hall; och

nr 29, i anledning av remiss från första kammaren av en motion.

§ 12.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 13, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen med förslag till tilläggsstat för budgetåret 1938/39 gjorda framställning om anslag under sjätte huvudtiteln till kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

Vidare anmäldes och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelse till Konungen, nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 17 juni 1932 angående rätt för Konungen att åsätta särskild tullavgift.

§ 13.

Justerades protokollsutdrag.

§ 14.

Herr *Hansson* i Rubbestad avlämnade en av honom och herr *Pettersson* i Norregård undertecknad motion, nr 356, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 37, angående lönereglering för landshövdingarna.

Denna motion bordlades.

§ 15.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades:

herr		under	4	dagar	fr. o. m.	den	3 febr.,	
	<i>Lundberg</i>	»	8	»	»	»	8	»
»	<i>Silfwerbrand</i>	»	5	»	»	»	4	»
»	<i>Karlsson</i> i Grängesberg	»	4	»	»	»	4	»
»	<i>Ericson</i> i Boxholm	»	3	»	»	»	4	»
»	<i>Nilson</i> i Eskilstuna	»	5	»	»	»	4	»
»	<i>Dahlbäck</i>	»	5	»	»	»	4	»
»	<i>Larsson</i> i Julita	»	7	»	»	»	5	»
»	<i>Werner</i> i Höjen	»	4	»	»	»	4	»
»	<i>Leffler</i>	»	5	»	»	»	6	»
»	<i>Hallagård</i>	»	3	»	»	»	4	»
»	<i>Lindahl</i>	»	3	»	»	»	4	»
»	<i>Lindholm</i>	»	6	»	»	»	6	»
»	<i>Kyling</i>	»	6	»	»	»	7	»
»	<i>Berg</i>	»	2	»	»	»	7	»
»	<i>Casenberg</i>	»	8	»	»	»	4	»
»	<i>Ekdahl</i>	»	17	»	»	»	4	»
»	<i>Henriksson</i> (sjuk)	»	2	»	»	»	4	»
»	<i>Olsson</i> i Mellerud	»	5	»	»	»	6	»
»	<i>Fält</i>	»	7	»	»	»	7	»
»	<i>Gustafson</i> i Dädesjö	»	5	»	»	»	5	»
»	<i>Hammarlund</i>	»	4	»	»	»	6	»
»	<i>Tengström</i>	»	2	»	»	»	6	»
»	<i>Hansson</i> i Rubbestad	»	2	»	»	»	5	»
»	<i>Anderson</i> i Norrköping	»	13	»	»	»	3	»
»	<i>Molander</i> (sjuk)	»	5	»	»	»	6	»
»	<i>Eriksson</i> i Frägsta	»	3	»	»	»	6	»
»	<i>Onsjö</i>	»	3	»	»	»	5	» och
fru	<i>Rönn-Christiansson</i>	»	3	»	»	»	5	» .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3 e. m.

In fidem
Sune Norrman.